

LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Šventaragio g. 2, LT-01510 Vilnius,
tel.: (8 5) 271 7154 / 271 7178, faks. (8 5) 271 8551, el. p. bendrasisd@vrm.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188601464

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

Nr.

DĖL ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ PATEIKIMO

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija (toliau – VRM) teikia Lietuvos Respublikos viešojo saugumo tarnybos įstatymo Nr. X-813 pripažinimo netekusiu galios įstatymo, Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 589 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso 73 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Europos Sąjungos valstybių narių sprendimų baudžiamosiose bylose tarpusavio pripažinimo ir vykdymo“ Nr. XII-1322 12, 13, 14, 55, 58 ir 87 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos karinės jėgos naudojimo statuto 13 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos karo padėties įstatymo Nr. VIII-1721 2, 8, 11 ir 12 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos karo prievolės įstatymo Nr. I-1593 26 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo Nr. VIII-723 3, 14 ir 18 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos krizių valdymo ir civilinės saugos įstatymo Nr. VIII-971 16 ir 35 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymo Nr. VIII-49 priedėlio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos policijos įstatymo Nr. VIII-2048 1, 2, 6, 7, 10, 16, 17, 18, 19, 29, 30 straipsnių ir priedo pakeitimo ir Įstatymo papildymo 6¹ straipsniu įstatymo, Lietuvos Respublikos saugiųjų dokumentų ir saugiųjų dokumentų blankų gamybos įstatymo Nr. IX-1601 6 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos suėmimo vykdymo įstatymo Nr. I-1175 26 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto 4, 25 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo ir Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Norvegijos Karalystės Vyriausybės susitarimo dėl nuosprendžių baudžiamosiose bylose, kuriais paskirtos laisvės atėmimo bausmės ar su laisvės atėmimu susijusios priemonės, pripažinimo ir vykdymo ratifikavimo“ Nr. XII-800 2 straipsnio pakeitimo įstatymo projektus (toliau – Įstatymų projektai).

Įstatymų projektai parengti siekiant sudaryti teises prielaidas Viešojo saugumo tarnybos prie VRM (toliau – VST) ir policijos veiklos tobulinimui ir įgyvendinti vieną iš esminių Nacionalinio saugumo strategijoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. gegužės 28 d. nutarimu Nr. IX-907, numatytų uždavinių – vystyti viešąjį saugumą užtikrinančių institucijų gebėjimus ir pajėgumus veikti krizių, ekstremaliųjų situacijų metu ar atremti hibridines grėsmes ir dalyvauti valstybės gynyboje, užtikrinti nacionaliniam saugumui svarbių įrenginių, turto ir objektų fizinę apsaugą. Pažymėtina, kad viešojo saugumo srities institucijų tinkamo pasirengimo, reagavimo, tarpusavio bendradarbiavimo ir aiškiai nustatytų funkcijų vykdymo svarbą ypač

išryškino po 2022 m. vasario 24 d. pradėtos Rusijos Federacijos karinės agresijos prieš Ukrainą pasikeitusi saugumo aplinka regione – geopolitinė situacija ir esama funkcijų fragmentacija reikalauja efektyvesnės viešojo saugumo organizacinės struktūros.

VST veiklos organizavimo modelio pokyčių poreikį lėmė identifikuotos teisinio reglamentavimo ir praktinio taikymo problemos bei VST veiklos organizavimo trūkumai. VST funkcijų peržiūra parodė, kad unikalių funkcijų tarnyba neatlieka – funkcijos yra dubliuojamos arba vykdomos panašios funkcijos, kurias atlieka ir kitos statutinės tarnybos (daugiausia VST vykdomų funkcijų vykdo policija). Pažymėtina, kad STRATA atliktas VST veiklos modelio vertinimas remiantis užsienio praktika¹ (apklausta 19 ES valstybių narių, taip pat Norvegija) taip pat patvirtino, kad VST negali būti prilyginama tipinėms žandarmerijos pajėgoms, o VST priskirtų funkcijų vykdymas absoliučioje daugumoje Europos Sąjungos valstybių narių yra labiausiai būdingas tų šalių policijos pajėgoms. Atitinkamai panašių arba besidubliuojančių funkcijų vykdymas skirtingose įstaigose neleidžia užtikrinti veiklos efektyvumo, lemia finansinių išteklių, reikalingų tokių pačių funkcijų vykdymui organizuoti ir kontroliuoti, taip pat bendrosioms (su įstaigos administravimu susijusioms) funkcijoms vykdyti, išskaidymą ir švaistymą. Taip pat svarbu paminėti, kad 2022 m. atlikta VST darbuotojų apklausa² parodė, kad bendrai darbu patenkinti 58 proc. VST darbuotojų (sumažėjęs pasitenkinimas beveik visais darbo aspektais, ypač darbo sąlygomis, krūviu, darbo organizavimu, užmokesčiu, socialinėmis garantijomis, kvalifikacijos tobulinimu) – šie rodikliai yra vieni prasčiausių visoje vidaus reikalų sistemoje.

Minėtus VST veiklos organizavimo trūkumus siekiama išspręsti VST inkorporuojant į policijos sistemą kaip policijos įstaigą (Lietuvos policijos viešojo saugumo tarnybą, kurios savininko teises ir pareigas įgyvendintų policijos generalinis komisaras) esamos VST struktūros pagrindu, kuriai, maksimaliai išlaikant VST nustatytą uždavinių įgyvendinimo tęstinumą, būtų pavestos esamos VST funkcijos, taip sudarant prielaidas toliau spręsti VST bei policijos funkcijų dubliavimo problemas, užtikrinti vieningą pareigūnų parengimą ir centralizuotą valdymą, racionalų žmoniškųjų ir finansinių resursų panaudojimą.

Pokyčių policijos sistemoje poreikį lėmė tai, kad šiuo metu policijos sistema neatitinka prokuratūros ir teisminių institucijų teritorinio išdėstymo ribų. Policijos veikla dabar organizuojama per 10 apskričių vyriausiųjų policijos komisariatų (toliau – aps. VPK) (savarankiškų juridinių asmenų), todėl aps. VPK veiklą turi koordinuoti su dviejų ir daugiau apylinkių teismais ir prokuratūromis. Didelis juridinių asmenų skaičius, jų dydžio bei veiklos organizavimo skirtumai lemia skirtingus pareigūnų krūvius, skirtingą veiklos organizavimo praktiką, didesnius aprūpinimo poreikius brangia, funkcijoms atlikti būtina įranga, taip pat apsunkina ne tik finansinių, materialinių, žmoniškųjų išteklių valdymą, bet ir didina šioms įstaigoms išlaikyti reikalingas išlaidas ir mažina jų panaudojimo efektyvumą (didesnis vadovaujamos grandies pareigūnų skaičius, didesnis lėšų poreikis jų darbo užmokesčiui, skirtinga bendrųjų funkcijų vykdymo kokybė ir pan.) bei veiklos perorientavimo lankstumą.

Įstatymų projektais, be numatytų VST veiklos modelio pokyčių, siekiama sudaryti prielaidas sistemiškai didinti policijos institucijų veiklos efektyvumą, t. y. konsoliduoti policijos įstaigas ir su tais pačiais ištekliais užtikrinti efektyvesnę policijos sistemos veikimą, prisitaikyti prie besikeičiančios aplinkos ir užtikrinti gyventojų saugumo lūkesčius organizuojant veiklą per 5

¹ Vyriausybės strateginės analizės centro (STRATA) analitinis tyrimas „Viešojo saugumo tarnybos (VST) veiklos modelio vertinimas remiantis užsienio praktika“ (2023 m.).

² VST darbuotojų pasitenkinimo darbu tyrimas (internetinės apklausos būdu 2022 m. gegužės 3 d. – liepos 14 d.).

Policijos departamento prie VRM (toliau – Policijos departamentas) struktūrinius padalinius – apygardų vyriausiuosius policijos komisariatų (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio), o Policijos departamento pavadinimą atitinkamai pakeisti į pavadinimą „Lietuvos policija“, kuris labiau atspindi policijos paskirtį ir vaidmenį šalies visuomenėje ir yra plačiai vartojamas.

Detaliau pakeitimų poreikis ir Įstatymų projektų tikslai aptarti pridedamame aiškinamajame rašte.

Įstatymų projektų nuostatos neprieštarauja Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programai, kuriai pritarta Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72.

Įstatymų projektai neperkelia ir neįgyvendina Europos Sąjungos teisės aktų nuostatų.

Įstatymų projektai nenotifikuotini Europos Komisijai vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. 617 „Dėl Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras teikimo taisyklių patvirtinimo“.

Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Sąvoka „valstybinės reikšmės objektas“ bus įvertinta Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

Pažymėtina, kad policijos įstaigų stambinimas ir jų mažėjimas iš esmės neturės įtakos teritoriją prižiūrinčių padalinių darbui organizuoti – ir toliau išliks už veiklą tam tikroje teritorijoje atsakingi policijos komisariatai ir veiklos pareigūnų grupės. Pareigūnai nenutols nuo gyventojų, nes jų faktinė darbo vieta liks ta pati – regionuose. Rizika, kad daug policijos pareigūnų paliks policijos sistemą bus valdoma, nes daugumos pareigūnų funkcijos, veiklos teritorija ir kitos esminės sąlygos nesikeis. Taip pat pakeitus VST pavaldumą, nesikeis ir šios tarnybos pareigūnų bei kitų darbuotojų funkcijos ir darbo sąlygos (išskyrus tarnybos vadovybę), todėl nebus sudarytos prielaidos darbuotojų atleidimui pasinaudojus galimybe gauti išeitinę kompensaciją (jų pareigybės nebus panaikintos, o tik pervadintos).

Įstatymų projektams įgyvendinti papildomų biudžeto lėšų nereikės – pokyčiai bus įgyvendinami neviršijant skiriamų asignavimų. Sumažinus juridinių asmenų, centralizavus funkcijas (sumažinus padalinių) mažės administravimui skiriamos sąnaudos. Laikinių papildomų išlaidų gali atsirasti dėl išeitinių kompensacijų darbuotojui nesutikus užimti naujai įsteigtos pareigybės išmokėjimo, tačiau šios išlaidos bus amortizuotos per ne ilgesnį nei 6 mėnesių laikotarpį. Preliminariais skaičiavimais, valstybės biudžeto lėšų ekonomija įgyvendinus VST veiklos pokyčius galėtų sudaryti apie 2,66 mln. eurų per metus, tačiau pažymėtina tai, kad finansinis efektas gali pasijauti po 12-18 mėnesių. Optimizuojant VST ir policijos veiklą sutaupytos lėšos būtų panaudojamos pareigūnų ir kitų darbuotojų darbo užmokesčio didinimui bei priemonių, reikalingų funkcijoms vykdyti, atnaujinimui (pvz., pagal Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių valstybės objektų apsaugos užtikrinimo tobulinimo darbo grupės, sudarytos Vyriausybės kanclerio 2023 m. sausio 25 d. įsakymu Nr. V-16, pasiūlymų įgyvendinimo planą, iki 2026 m. balandžio 1 d. numatoma įsteigti centralizuotą saugomų objektų valdymo centrą ir sukurti integruotą objektų apsaugos sistemą, kuriai, preliminariais duomenimis, reikėtų apie 2 mln. eurų).

Įstatymų projektai buvo pateikti derinti pagal kompetenciją Lietuvos Respublikos krašto apsaugos, Lietuvos Respublikos teisingumo, Lietuvos Respublikos finansų, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo, Lietuvos Respublikos energetikos ir Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijoms, taip pat Lietuvos kalėjimų tarnybai, Lietuvos kariuomenei, Lietuvos teisėsaugos pareigūnų federacijai ir Nacionaliniam pareigūnų profesinių sąjungų susivienijimui. Pastabų ir pasiūlymų dėl Įstatymų projektų pateikė Krašto apsaugos, Teisingumo, Finansų ministerijos, taip

pat Nacionalinis pareigūnų profesinių sąjungų susivienijimas ir VST. Energetikos ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos informavo, kad pastabų ir pasiūlymų dėl Įstatymų projektų neturi. Kiti subjektai nustatytu laiku išvadų nepateikė, todėl pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės darbo reglamento, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994 m. rugpjūčio 11 d. nutarimu Nr. 728, 30 punktą laikoma, kad šios institucijos teisės aktų projektams iš esmės pritaria. Įstatymų projektai ir aiškinamasis raštas patikslinti įvertinus gautas išvadas. Dėl pastabų, į kurias neatsižvelgta arba atsižvelgta iš dalies, parengta derinimo pažyma, kurioje taip pat pateikti papildomi paaiškinimai dėl kai kurių suinteresuotų institucijų pateiktų įžvalgų ar nuogastavimų.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad VST pateiktos pastabos taip pat įvertintos, dalis jų sutampa su Nacionalinio pareigūnų profesinių sąjungų susivienijimo pastabomis. Dėl VST pastabų, ypač susijusių su VST veiklos efektyvumu, pažymėtina tai, kad VST veiklos efektyvumo vertinimą atliko ne tik Vyriausybės strateginės analizės centras (STRATA), bet ir vidaus reikalų ministro 2023 m. vasario 21 d. įsakymu Nr. 1V- 88 sudaryta tarpinstitucinė darbo grupė, kuri teikė ir atskirą analizę dėl valstybės gynimo karo atveju funkcijos vykdymo efektyvumo (pastarosios išvados susijusios su įslaptinta informacija, jos vidaus reikalų ministrui pateiktos atskiru, su slaptumo žyma „Slaptai“, 2023 m. kovo 30 d. tarnybiniu pranešimu Nr. 1-7RN-155(S). Atsižvelgus į daugumą VST pastabų atitinkamai papildytas aiškinamasis raštas, o siekiant kuo išsamesnio VST pareigūnų ir darbuotojų informavimo apie numatomus pokyčius bus organizuojami susitikimai su profesinių sąjungų atstovais ir VST pareigūnų bei darbuotojų bendruomene.

Įstatymų projektai paskelbti Lietuvos Respublikos Seimo teisės aktų informacinėje sistemoje. Pastabų ar pasiūlymų iš visuomenės negauta.

Įstatymų projektų, susijusių su VST veikla, rengimą koordinavo VRM Viešojo saugumo politikos grupės (vadovas Darius Domarkas, tel. (8 5) 271 8881, el. p. darius.domarkas@vrm.lt) vyresnioji patarėja Jurgita Laskevičiūtė (tel. (8 5) 271 8432, el. p. jurgita.laskeviciute@vrm.lt). Įstatymų projektų dalį, susijusią su policijos sistemos pokyčiais, parengė Policijos departamento Veiklos analizės ir kontrolės valdybos viršininkė Oksana Plesko (tel. 8 700 59 957, el. p. oksana.plesko@policija.lt) ir Teisės skyriaus (vedėjas Rimas Grebnickas, tel. 8 700 63 258, el. p. rimas.grebnickas@policija.lt) patarėja Aleksandra Pečuro (tel. 8 700 59 818, el. p. aleksandra.pecuro@policija.lt).

PRIDEDAMA:

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo dėl Įstatymų projektų pateikimo Seimui projektas, 1 lapas.
2. Aiškinamasis raštas, 23 lapai.
3. Įstatymų projektai ir jų lyginamieji variantai, 56 lapai.
4. Suinteresuotų institucijų išvados, 14 lapų.
5. Derinimo pažyma, 4 lapai.

Vidaus reikalų ministrė

Agnė Bilotaitė

Jurgita Laskevičiūtė, tel. (8 5) 271 8432, el. p. jurgita.laskeviciute@vrm.lt
Oksana Plesko, tel. 8 700 59 957, el. p. oksana.plesko@policija.lt